

**РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА І ГРОМАДСЬКА
ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФЕСОРА ВІКТОРА МИКОЛАЙОВИЧА
БОБИРЬОВА**

УДК 378.12(477.53)

Дев'яткіна Т.О., Важнича О.М.

**ПРОФЕСОР В.М. БОБИРЬОВ І НАУКОВА ШКОЛА
ПОЛТАВСЬКИХ ФАРМАКОЛОГІВ**

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава

vazhnichaya@ukr.net

Відомо, що наукова школа – це форма організації колективної наукової праці співробітників науково-дослідного інституту або вищого навчального закладу під керівництвом лідера школи – відомого вченого, що характеризується єдиною дослідною програмою, спільністю наукових поглядів і стилю наукової діяльності в конкретній галузі. За цими ознаками, на кафедрі експериментальної та клінічної фармакології Української медичної стоматологічної академії існує наукова школа, відома далеко за межами Полтави. Її основний напрям – дослідження засобів з антиоксидантними властивостями при порушенні гомеостазу різної етіології, особливо при так званій «вільнорадикальній патології», до якої належать атеросклероз, старіння, променева хвороба, пародонтит, стрес та інші патологічні процеси, у яких провідну роль відіграє оксидативний стрес.

Основи зазначеної наукової школи були закладені в 70-тих роках ХХ століття професором О.М. Воскресенським, коли на кафедрі вивчали вільнорадикальне пероксидне окиснення ліпідів при атеросклерозі і показали високу ефективність біоантиоксидантів у терапії цього захворювання. Також було встановлено, що природні та синтетичні антиоксиданти є дієвими засобами в уповільненні старіння, лікуванні пародонтиту, катаракти, володіють стреспротективними властивостями.

Наступний етап наукових досліджень (80-90 роки ХХ століття), серед іншого, був пов'язаний із поглибленим вивченням антиоксидантів як геропротекторів та засобів для лікування й профілактики вікової патології, що зумовило тематику наукової роботи професора В.М. Бобирьова (1950-2018), який перейняв естафету наукового лідера від свого вчителя професора О.М. Воскресенського. Значним внеском у розвиток вчення про антиоксиданти стала докторська дисертація В.М. Бобирьова, яку він захистив за темою «Биофизическая фармакодинамика и мо-

лекулярные механизмы действия антиоксидантов, как средств профилактики и лечения свободнорадикальной патологии» (1991). На відзнаку наукової активності В.М. Бобирьову було надано грант міжнародного фонду Сороса (1992), а кількома роками пізніше – почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1997).

У цей період і надалі під керівництвом В.М. Бобирьова інтенсивно вивчалися і впроваджувалися в практику радіопротекторні засоби. Колектив науковців під його керівництвом, і особливо професор В.Ф. Почерняєва, працювали у напрямку розробки лікарських засобів та харчових добавок, які захищають організм від дії несприятливих факторів довкілля. У результаті цих пошуків Фармакологічним комітетом МОЗ України був зареєстрований перший вітчизняний засіб радіопротекторної та імуномодуючої дії – спиртовий екстракт ехінацеї пурпурової (1997), запатентовані і впроваджені у виробництво продукти з лікувально-профілактичною дією на основі екстракту ехінацеї. Значна увага приділялась створенню засобів для лікування і профілактики стоматологічних захворювань, зокрема, був запатентований засіб для лікування і профілактики захворювань пародонту «Ероткан», рецептура якого розроблена на основі рослинної сировини. Коло наукових інтересів професора В.М. Бобирьова розширювалося, був розроблений засіб для лікування гострих судинних захворювань – мазь емоксипінова, яка затверджена Фармакологічним комітетом МОЗ України. Широкої відомості набули численні статі, патенти та інші наукові праці, автором або співавтором яких був В.М. Бобирьов. Про актуальність і значущість проблеми вільнорадикальної патології та її корекції, розробляємої на кафедрі, свідчили листи закордонних науковців, запрошення для участі в наукових форумах.

Свій багаторічний науковий досвід професор В.М. Бобирьов втілював як науковий консультант у докторських дисертаціях шановних професорів нашої академії – В.Ф. Почерняєвої, Г.М. Дубинської, В.О. Костенка. Широке коло наукових ідей В.М. Бобирьова щодо експериментального та клінічного обґрунтування використання препаратів антиоксидантної дії в різних галузях медицини втілені його учнями в наукових доробках. Виконано 10 кандидатських дисертацій, у тому числі в області стоматології (Е.В. Стрюк, Н.В. Розколуца, Н.М. Дев'яткіна), хірургії (А.Л. Челішвілі), офтальмології (В.В. Ряднова). Актуальними для сьогодення залишаються роботи, які присвячені застосуванню антиоксидантів при хронічному надходженню ксенобіотиків-прооксидантів (Г.Ю. Островська, М.М. Рябушко, Н.В. Шиш, Я.А. Цветкова).

Протягом останніх 10-15-ти років наукові інтереси професора В.М. Бобирьова стосувалися похідних 2-оксоіндолін-3-

гліоксилової кислоти, які первинно позиціонувалися як речовини з антиоксидантними та антигіпоксантиними властивостями. За його консультативної допомоги виконувалися дисертації з цієї нової тематики, зокрема роботи доцента Р.В. Луценка та викладача А.Г. Сидоренко.

Отже, наукова школа полтавських фармакологів протягом багатьох років акумулювала наукові ідеї професора В.М. Бобирьова, творча діяльність якого являє собою взірць самовідданого служіння фармакологічній науці.